

УДК 378.091:930

DOI: 10.12958/2227-2844-2023-2(356)-42-51

Фінін Георгій Іванович,

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін
Комунального закладу „Харківська гуманітарно-педагогічна академія”
Харківської обласної ради,
м. Харків, Україна.
finingeorgiy@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7437-2996>

Руднік Денис Геннадійович,

кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін
Комунального закладу „Харківська гуманітарно-педагогічна академія”
Харківської обласної ради,
м. Харків, Україна.
denisrudnik@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-8712-3606>

Хряпін Едуард Олександрович,

кандидат історичних наук, доцент,
в. о. завідувача кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін
Комунального закладу „Харківська гуманітарно-педагогічна академія”
Харківської обласної ради,
м. Харків, Україна.
khriapine@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4239-5069>

**ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ
ЯК СКЛАДОВА ЗМІСТУ ВИЩОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ**

Повномасштабне вторгнення та агресивні бойові дії на території України щоденно ставлять перед державою та народом нові виклики. Окрім людських жертв і матеріальних збитків, загострюється потреба переосмислення історичної та культурної спадщини України, її охорони й популяризації всередині країни та на зовнішній арені. Перед закладами вищої освіти загалом та гуманітарного спрямування зокрема стоїть задача на основі компетентнісного підходу підготувати спеціалістів, які будуть покликані не тільки зберігати історичну пам'ять українського народу, але й примножувати її шляхом проведення самостійного наукового дослідження.

Пропонований аналіз досліджень і публікацій з історії пам'яті як складової змісту вищої освіти ґрунтується на попередніх здобутках в галузі історії, філософії, суспільних наук та прикладних досліджень. Саме до таких доробків належить колективна монографія харківських науковців „Домінантні аспекти виховання еліти української нації” (2021), автори якої розглядають формування історичної пам'яті в студентському середовищі на основі теоретичних і методологічних підходів, відображення її елементів у теорії та історії педагогічної науки. Філософський аспект, який висвітлює Г. Фінін, реалізується в освітніх компонентах, наукових дослідження, національно-культурних наративах. Співавтори публікації Е. Хряпін, Д. Руднік аналізують історичну пам'ять змісту вищої історичної освіти через призму історії становлення закладу педагогічної освіти, його персоналії, умови освітнього процесу. Проте, робота з узагальнення досвіду вирішення зазначеної проблеми ще триває.

Джерельною базою розвідки є різноманітний за походженням, змістом, формою та науковою цінністю комплекс документів і матеріалів. Безпосередньо залучались та опрацьовувались архівні фонди Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України, Державного архіву Харківської області, документи спеціалізованих збірників та матеріали нормативного, навчально-методичного характеру.

Завданням розвідки постає визначення місця історичної пам'яті в освітній програмі студентів-істориків.

Вища освіта покликана не тільки надати професійні компетенції, безпосередньо необхідні для майбутнього працевлаштування, але й підготувати інтелектуальну та наукову еліту суспільства, спрямована на розвиток особистісних якостей людини. У цьому полягає один із аспектів гуманістичної складової вищої освіти, адже *„правильно організована вища школа – шлях до освіченого народу – підґрунтя широкого й мирного розвитку людства... Енергія студентства має спрямовуватися на культурне піднесення особистості та народу, на опанування та збагачення загальнолюдських і національних культурних цінностей, формування нового світогляду й усесвіту”* (Домінантні, 2021, с. 44). Компетентнісний підхід у підготовці фахівців з вищою освітою лежить в основі нової парадигми вищої освіти й передбачає відображення результатів навчання у формі компетенцій, зіставність вимог до кваліфікацій у рамках європейського простору через систему компетенцій. Цей підхід є основою для розробки нових стандартів, оновлення змісту освіти моделі фахівця та розробки моделі неперервної професійної підготовки майбутніх викладачів, організації навчально-виховного процесу, структурування змісту навчання та навчальних програм, упровадження активних та інтерактивних форм, методів і технологій навчання (Міршук, 2017, с. 164).

Історична пам'ять є соціально детермінованою, базовою щодо формування індивідуальної та суспільної свідомості, через що вона безпосередньо впливає на суспільну свідомість (Фінін, 2020, с. 26). Історична пам'ять як складова компетенцій, на нашу думку, виконує такі функції: інформаційна (отримання вже готового (або його самостійне здобуття) знання, яке є соціально значущим); ідентифікація (усвідомлення студентами себе як частини народу, як громадянина держави); ціннісна орієнтація (передача смислів, цінностей, установок та ідеалів уже під час виконання професійних обов'язків); світоглядна (переосмислення суспільного досвіду, потреба пошуку свого власного майбутнього та майбутнього країни у воєнний та поствоєнний час). На думку, Г. Фініна (2020) історична пам'ять – це особливий соціокультурний феномен осмислення індивідом, нацією й соціумом свого місця в часі та просторі; вона не просто сума знань, а канал передачі історичного досвіду, невід'ємною складовою ідентифікації особистості, соціальної групи, нації (с. 27). У рамках історичної освіти назване набуває гострішого значення, адже майбутні випускники спеціальності 032 Історія та археологія мають можливості працевлаштування в наукових організаціях, музейних та пам'яткоохоронних установах, закладах загальної середньої, фахової передвищої та вищої освіти, органах державної влади і місцевого самоврядування, в аналітично-інформаційних інституціях, у соціальних і культурних закладах, громадських організаціях. Це підтверджують наші випускники, значна частина яких працює за спеціальністю, зокрема у закладах освіти Харківської області. Так, зокрема, це Золочівський лицей № 3 Золочівської селищної ради, Пісочинська початкова школа „Надія” Пісочинської селищної ради, Харківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 48 Харківської міської ради та ін.

Історична пам'ять як складова освітнього процесу може відобразитися у тематичному плані освітнього компонента в якості як явного знання, тобто знання з усвідомленим змістом, так і прихованого – через уведення до плану історичного досвіду, долі персоналій минулого, етнографічного та краєзнавчого матеріалів, історичних наративів, смислів, символів тощо. У такому випадку, історична пам'ять буде мати вигляд так званого „прихованого курикулуму – тобто інформації, яка передається невербально або закладена в глибинних структурах дискурсу” (Фінін, 2019, с. 89).

Формування історичної пам'яті у студентів-істориків у Комунальному закладі „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради є органічною складовою освітнього процесу здобувачів спеціальності 032 Історія та археологія бакалаврського та магістерського рівнів. Організація освітнього процесу у закладі вищої освіти поєднує у собі аудиторну та позааудиторну роботу, зокрема, присвячену національно-патріотичному вихованню та залученню

здобувачів до вирішення досліджуваної проблеми. Відповідно до освітньо-професійних програм елементи формування досліджуваних компетенцій наявні у таких нормативних освітніх компонентах (Освітньо-професійні програми): „Історія та сьогодення академії”, „Історія держави і права України”, „Історичне краєзнавство”, „Основи охорони, використання та дослідження історико-культурної спадщини”, „Історія України”, „Історія Слобідської України” для бакалаврів та „Політика збереження історичної пам’яті”, „Українська історіографія”, „Глобальні проблеми та історія сьогодення”, „Етнополітичні процеси на території України”, „Археологія та історія Сходу України”, „Історія європейської цивілізації” для магістрів.

Освітній компонент „Історія та сьогодення академії” є одним з компонентів професійної підготовки, під час вивчення якого здобувачі не тільки знайомляться з фактами з історії педагогічної освіти Харківського регіону, але й можуть прослідкувати надзвичайно важку й трагічну, але й одночасну бурхливу історію освітнього процесу, науково-педагогічної діяльності, громадсько-політичне життя викладачів та студентів у роки національно-демократичної революції 1917–1921 рр., політики українізації та подальших політичних репресій. Так, історія нашого закладу починається з утворення у 1917 р. Першої Харківської української гімназії імені Б. Грінченка. Серед видатних викладачів цього періоду можна назвати Миколу Плеваку (перший директор, філолог-мовознавець, мовознавець, політичний діяч), Олексу Синявського (філолог, політичний діяч), Миколу Сулиму (філолог, мовознавець, політичний діяч), Христину Алчевську (громадська діячка, педагог), Майка Йогансена (письменник, поет), Олександра Попова (педагог, організатор освіти, розробник програмного документа – Порадник із соціального виховання дітей, – разом з Галиною Салько), Івана Гаращенка (меценат, харківський підприємець, організатор освіти), загалом біля двадцяти осіб. Відмінною рисою тогочасного педагогічного колективу була ґрунтовна університетська освіта, серед закладів вищої освіти можна назвати Харківський (більша частина персоналу) та Новоросійський університети (Хряпін&Руднік 2023а; Хряпін&Руднік 2023б; Реабілітовані історією, 2008, с. 145; ЦДАМЛМУ, ф. 271). Викладання у закладі освіти було впроваджено українською мовою.

У подальшому, у 1919 р. гімназія була перетворена на Трудову школу імені Б. Грінченка, у 1920 р. – на Харківську педагогічну школу імені Г. Сковороди, а з 1921 р. – на Харківські трирічні педагогічні курси імені Г. Сковороди, у 1923 р. – на педагогічний технікум. У цей період викладачами були також Дмитро Багалій, Тарас Франко, Федір Вишиваний, Федір Пущенко (японознавець, сходознавець), Василь Мазуренко (викладач хімії), Яків Мамонтов (Мамонтів, психологія), Василь Бойко (політичний діяч часів Центральної Ради,

літературознавець) та інші (Хряпін&Руднік 2023b; Реабілітовані історією, 2008, с. 145; ЦДАМЛМУ, ф. 264).

Доля багатьох викладачів склалася трагічно, адже значна частина яких була репресована за політичними звинуваченнями. Педагогів звинувачували у сфабрикованих справах: „Харківська фашистська педагогічна школа”, справа „Спілки визволення України”, справа „Українського національного центру” тощо. Так, М. Плевако – перебував на засланні й загинув; О. Синявський, М. Сулима, М. Йогансен, В. Мазуренко – розстріляні; Ф. Вишиваний – помер у концтаборі ГУЛАГу; О. Попов, І. Гаращенко – перебували у засланні, під час Другої світової війни змогли емігрувати до США; Ф. Пущенко – перебував у засланні; В. Бойко – у засланні, пропав безвісти. Окрім відомих імен освітянського та наукового життя того часу, можна навести низку „підзабутих” імен: Микола Горбань (історик, архівіст, краєзнавець, тричі був у засланні), Всеволод Дністренко (політичний діяч, юрист, розстріляний), Костянтин Сліпко-Москальцов (викладач музики та образотворчого мистецтва, розстріляний), Микола Голубенко (викладав основи педології, семінар „Марксознавство”, розстріляний), Федір Анин (викладав країнознавство, розстріляний), Андрій Головка (викладав економічну географію України, розстріляний) (Реабілітовані історією, 2008, с. 129–137, 145; Хряпін&Руднік 2023b, с. 727–737; Хряпін&Руднік 2023c; ДАХО).

Спрямованість на збереження історичної пам’яті відбувається під час вивчення освітнього компонента „Політика збереження історичної пам’яті” через досягнення програмних результатів навчання шляхом пошуку, збору, фіксації, систематизації, зберігання та публікації документів, листів, фото, спогадів, біографічних, історичних, краєзнавчих матеріалів, проведення громадсько-політичних акцій (зборів, походів, днів пам’яті тощо), організацію наукових та культурно-освітніх заходів (виставок, екскурсій, конкурсів, форумів, конференцій тощо). Так, студенти-магістранти опрацювали фонди в Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України, які присвячені М. Плевако – фонд 271 та Я. Мамонтову (Мамонтіву) – фонд 264, спогади Г. Костюка (1902–2002 рр.) – ученого-літературознавця, історика, критика, мемуариста, письменника, що був учнем В. Бойка – завідувача Харківським педагогічним технікумом 1924–1925 рр. Проведена робота має археографічне значення із залучення до наукового обігу нових джерел, які потребують подальшого ґрунтовного дослідницького аналізу.

Окрім того, колектив кафедри щорічно готує широкий спектр дисциплін за вибором, які не тільки покликані розширити уже сформовані компетенції, розвинути soft-skills, але й відповідають фокусу освітніх програм – орієнтація на практичну підготовку та акцент на історії Слобожанського регіону для задоволення потреб у кадрах

Харківської області. Воєнні дії в Україні призвели до збільшення зацікавленості студентів в історії української армії, зокрема, через вивчення освітнього компонента „Історія українського війська”, який уже другий навчальний рік обирає значна частина студентства 2–4 курсів. Особливий акцент зроблено на тематиці становлення українських збройних формувань від періоду національно-визвольних змагань першої половини ХХ ст. до сьогодення. Теми органічно доповнюються заходами позааудиторної роботи, присвячені вшануванню героїв Сил оборони України з числа викладачів, співробітників та студентів академії, учасників волонтерського фронту. Заходи відбуваються у вигляді бесід, тематичних заходів, лекцій, зустрічей, виставок тощо.

Практична реалізація захисту та популяризації історичної пам'яті про наш регіон відбувається, зокрема, під час виконання кваліфікаційної роботи бакалавра. Так, випускники 2021–2023 рр. активно обирали тематику, присвячену узагальненню результатів археологічних досліджень пам'яток Сходу України, історії їх вивчення та стану збереженості; були виконані роботи етнографічного спрямування; з історії повсякденності українців від часів Середньовіччя до наших днів. Кількісні показники таких робіт: 8 з 13 у 2021 р.; 10 з 18 у 2022 р.; 9 з 17 у 2023 р. (*Методичні настанови*, 2023, с. 58–60).

Таким чином, сьогодні заклад вищої освіти гуманітарного спрямування покликаний сформувати у випускника низку професійних компетентностей – якостей, які визначають його конкурентоспроможність на ринку праці. У період воєнного часу значне місце в освітньому процесі має відводитися формуванню історичної пам'яті та збереженню історико-культурної спадщини України. Це може відбуватися через уведення певних аспектів до освітніх компонентів та під час позааудиторної роботи. Подальшого дослідження практика запровадження політики збереження історичної пам'яті під час вивчення освітніх компонентів з циклу всесвітньої історії, спеціальних історичних дисциплін та освітніх компонентів суспільно-гуманітарного та економічного профілю, музейної, архівної, історико-красознавчої практик.

Список використаної літератури

- 1. Домінантні аспекти виховання еліти української нації :** колектив. моногр. / Комунал. заклад „Харків. гуманітар.-пед. акад.” Харків. обл. ради., Нац. акад. Нац. гвардії України, Нац. акад. Держ. прикорд. служби України імені Богдана Хмельницького; Г. Ф. Пономарьова та ін. Харків : Бровін О. В., 2021. 394 с.
- 2. Міршук О. Є.** Застосування компетентнісного підходу в підготовці майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2017. № 56–57. С. 162–168.
- 3. Фінін Г. І.** Історична свідомість у практиках національної освіти. *Вісник Національного*

юридичного університету імені Ярослава Мудрого. 2020. № 4. С. 24–34. DOI: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.47.218953>.

4. Фінін Г. І. Специфіка розробки курикулуму в сучасній освіті та інноваційний потенціал курикулярних позицій. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2019. № 1. С. 86–95. DOI: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.40.155774>.

5. Освітньо-професійні програми. URL: <http://www.hgpa.kharkov.com/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0/%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8/> (дата звернення: 03.05.23).

6. Хряпін Е. О., Руднік Д. Г. Видатні персоналії в педагогічній освіті м. Харкова 1917–1925 рр. (на прикладі Харківських трирічних педагогічних курсів імені Григорія Сковороди). *Грані : науково-теоретичний альманах*. 2023(а). Т. 26, вип. 1. С. 21–27.

7. Хряпін Е. О., Руднік Д. Г. До питання організації діяльності Харківських трирічних педагогічних курсів імені Г. Сковороди та Харківського педагогічного технікуму у 1920-х рр. *Вісник науки та освіти. Серія „Філологія”, „Педагогіка”, „Соціологія”, „Культура і мистецтво”, „Історія та археологія”*. 2023(б). Вип. 2 (8). С. 724–737.

8. Реабілітовані історією. Харківська область / голов. ред. П. Т. Тронько. Київ ; Харків : Оригінал, 2008. Т. 1. Ч. 2. 672 с.

9. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України (ЦДАМЛМ). Ф. 271. Оп. 1. Спр. 295.

10. Хряпін Е. О., Руднік Д. Г. Підзабуті імена української педагогічної освіти та зміст історичних освітніх компонентів. *Соціокультурні та психолого-педагогічні аспекти організації освітньо-розвиткового простору в сучасному закладі освіти : матеріали Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Харків, 23 трав. 2023 р.)* / Комунальний заклад „Харків. гуманітар.-пед. акад.” Харків. обл. ради та ін. Харків, 2023(с). С. 432–434.

11. Державний архів Харківської області (ДАХО). Ф. 6452. Оп. 2. Спр. 2113, 2115, 2116.

12. ЦДАМЛМ. Ф. 264. Оп. 1. Спр. 35.

13. Методичні настанови щодо підготовки та оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра : для здобувачів освіт. ступеня бакалавра спец. 032 Історія та археологія денної та заочної форми навчання / Комунальний заклад „Харків. гуманітар.-пед. акад.” Харків. обл. ради ; уклад.: Руднік Д. Г., Хряпін Е. О., Свистун Г. Є., Квітковський В. І. Харків : ФОП Бровін О. В., 2023. 70 с.

References

- 1. Ponomarova, H. F.** (Ed.). (2021). *Dominantni aspekty vykhovannya elity ukrainskoyi natsii* [Dominant aspects of education of the elite of the Ukrainian nation]. Kharkiv: FOP Brovin O. V. [in Ukrainian].
- 2. Mirshuk, O.** (2017). *Zastosuvannya kompetentnisnoho pidkhodu v*

pidhotovtsi maibutnikh ofitseriv Nacionalnoi Gvardiyi Ukrayiny [Application of a Competence Approach in the Process of Training Future Officers of the National Guard of Ukraine]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity – Problems of Engineer-Pedagogical Education*, 56–57, 162–168 [in Ukrainian].

3. Finin, H. I. (2020). Istorychna svidomist u praktykakh natsionalnoyi osvoty [Historical Consciousness in the Practices of National Education]. *Visnyk Natsionalnoho yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho – The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University*, 4, 24–34. DOI: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.47.218953> [in Ukrainian].

4. Finin, H. I. (2019). Spetsifika rozrobky kurrykulumu v suchasniy osviti ta innovatsiyniy potentsial kurrykuyarnykh pozitsiy [Specificity of Curriculum Development in Modern Education and Innovative Potential of Curriculum Proposals]. *Visnyk Natsionalnoho yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho – The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University*, 1, 86–95. DOI: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.40.155774> [in Ukrainian].

5. Osvitno-profesiini prohramy [Educational and Professional Programs]. Retrieved from <http://www.hgpa.kharkov.com/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0/%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8/> (Last accessed: 03.05.23).

6. Kriapine, E. O., & Rudnik, D. H. (2023a). Vydadni personaliyi v pedagogichniy osviti m. Kharkova 1917–1925 rr. (na prykladi Kharkivskikh tryrichnykh pedagogichnykh kursiv imeni Hryhoriya Skovorody [Prominent Personalities of Ukraine in Pedagogical Education in Kharkiv 1917–1925 (on the Example of Kharkiv Three-Year Pedagogical Courses Named after Hryhoriy Skovoroda)]. *Grani – Edges*, 26, Issue 1, 21–27 [in Ukrainian].

7. Kriapine, E. O., & Rudnik, D. H. (2023b). Do pytannya organizatsiyi diyalnosti Kharkivskikh tryrichnykh pedagogichnykh kursiv imeni Hryhoriya Skovorody ta Kharkivskoho pedagogichnoho tekhnikumy u 1920-kh rr. [On the Issue of the Organization of the Activities of the Kharkiv Three-Years Teaching Courses Named After G. Skovoroda and the Kharkiv Pedagogical Technical School in the 1920s]. *Visnyk nauky ta osvity. Seriya „Filolohiia”, „Pedahohika”, „Sotsiolohiia”, „Kultura i mystetstvo”, „Istoriia ta arkeolohiia” – Bulletin of Science and Education. Philology. Pedagogic. Sociology. Culture and Art. History and Archeology*, 2 (8), 724–737 [in Ukrainian].

8. Tronko, P. T. (Ed.). (2008). Reabilitovani istoriieiu. Kharkivska oblast [Rehabilitated by history. Kharkiv region]. (Vol. 1, issue 2). Kyiv; Kharkiv [in Ukrainian].

9. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv-muzei literatury i mystetstva Ukrainy [Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine (TsDAMLM). F. 271. In. 1. Fol. 295.

10. Kriapine, E. O., & Rudnik, D. H. (2023c). Pidzabuti imena ukrayinskoyi pedagogichnoyi osvity ta zmast istorychnykh osvitnikh komponentiv [Forgotten names of Ukrainian pedagogical education and the content of historical educational

components]. *Sotsiokulturni ta psykhologo-pedahohichni aspekty orahnizatsii osvitno-rozvytkovoho prostoru v suchasnomu zakladi osvity – Sociocultural and Psychological and Pedagogical Aspects of the Organization of Educational and Developmental Space in a Modern Educational Institution*. (pp. 432–434). Kharkiv [in Ukrainian]. **11. Derzhavnyi** arkhiv Kharkivskoi oblasti [Kharkiv Regional State Archive]. (DAKhO). F. 6452. In. 2. Fol. 2113, 2115, 2116. **12. TsDAML**M. F. 264. In. 1, Fol. 35. **13. Rudnik, D. H.** et al. (Ed.). (2023). *Metodychni nastanovy shchodo pidhotovky ta oformlennia kvalifikatsiinoi roboty bakalavra: dlia zdobuvachiv osvit. stupenia bakalavra spets. 032 Istoriia ta arkhelohiia dennoi ta zaochnoi formy navchannia* [Methodological Guidelines for the Writing and Design of the Bachelor's Qualification Work: For Students of Bachelor's Degree 032 History and Archeology of Full-Time and Part-Time Education]. Kharkiv: FOP Brovin O. V. [in Ukrainian].

Фінін Г. І., Руднік Д. Г., Хряпін Е. О. Історична пам'ять як складова змісту вищої історичної освіти

У статті досліджується засади формування змісту історичної освіти студентів спеціальності 032 Історія та археологія бакалаврського та магістерського рівнів. Розгортання повномасштабного вторгнення стало причиною загострення проблеми захисту власної історико-культурної спадщини, національної культури та історичної пам'яті. Визначено, що компетентнісний підхід до сучасної вищої освіти передбачає підготовку здобувачів до самостійної професійної діяльності, у тому числі самостійної науково-пошукової роботи. Одним з аспектів професійної компетентності історика є збереження історичної пам'яті українського народу, яка виконує низку функцій: інформаційна, ідентифікація, ціннісна орієнтація, світоглядна.

Формування історичної пам'яті здобувачів відбувається під час вивчення низки обов'язкових та вибіркових освітніх компонентів шляхом включення до тематичного плану значущих тем, що може мати ознаки так званого „прихованого курикулуму”. Автори роблять акцент на вивченні долі та діяльності видатних особистостей, зокрема, педагогічної системи Харківщини у першій половині ХХ ст., етнографічного та краєзнавчого матеріалу, історичних наративів, смислів та символів.

Ключові слова: історична пам'ять, історична свідомість, освітньо-професійна програма, тематичні плани, зміст освіти.

Finin H., Rudnik D., Khriapin E. Historical memory as a component of higher historical education

Authors analyze the principles of the formation of content of historical education for the specialty 032 History and Archeology students at the bachelor's and master's degrees. The deployment of invasion in Ukraine became a reason for the aggravation of the problem of protecting one's own

historical and cultural heritage, national culture and historical memory. It was determined that competency-based approach to modern higher education involves the preparation of students for independent professional activity, including independent scientific and research studies. One of the aspects of the professional competence of a historian is the preservation of the historical memory of the Ukrainian people, which performs a number of functions: information, identification, value orientation, world outlook.

The formation of students' historical memory occurs during the study of a number of mandatory and optional educational components by including significant topics in the thematic plan, which may have signs of the so-called „hidden curriculum”. The authors emphasize the study of the fate and activities of outstanding personalities, in particular, the pedagogical system of the Kharkiv region in the first half of the 20-th century, ethnographic and local history material, historical narratives, meanings and symbols.

Key words: historical memory, historical consciousness, educational and professional program, thematic plans, content of education.

Стаття надійшла до редакції 09.05.2023 р.

Прийнято до друку 23.05.2023 р.

Рецензент – д. і. н., проф. Набока О. В.